

Mezőgazdasági Népoktatás

XV. évfolyam, 5. szám.

(GAZDASÁGI NÉPISKOLA)

Kiskunhalas, 1930. május

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: egész évre 8 pengő. Az előfizetési és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete pénztárának Tűrkévére az 54.135 csekkzámlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
NAGY JÓZSEF BÉLA

Megjelenik augusztus kivételével havonta. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kiskunhalas Gazdasági Népiskola. — Az Egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: Nagy József Béla Kiskunhalas. Kiadótulajdonos: a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete, Kunszentmárton.

Május.

Irta: BERNEKKER BÉLA.

Kitárom az iskola ablakát, hadd ragyogjon be a májusi fény, hadd tekintsen be a mosolygó ég s hozza be a fuvalom a tanterembe is a kikelet üde levegőjét, a hosszú tél után gyözedelmes Május életet hirdető ragyogását.

Kitekintek a messze bihari rónákra s velem néznek el tanítványaim is: a kiscgazdák és szegény földelturó emberek fiai. Most virágzik az akác...

Kedves, hasznos fája az alföldi magyarnak itt bologat álmodozó-fehéren az ablak alatt, távol pedig a mély síkság erdői úgy tűnnek fel, mintha ünneplős ruhás lányok állnának sorban és szórják a mirtuszkoszorúkat virágbontogató Május elébe. Fényesszemű gyerekek nézegetik fűtjeit s egyszerű lelkület megkapja az igénytelenségnek virágbaborult, mámorító, fehér pompája.

Miért is szeret úgy téged az alföldi magyar, fehérfürtös akác? Miért becsül meg ez a fát nem kedvelő, sűrűvérű ősnemzedék, mely talán még a végeláthatatlan, kopár mongol fennsíkok és ázsiai steppék emlékezetét őrzi magában, lelkének öntudatlan rejtekeiben és ódonhangzású helységneveiben. Ugy érezzük, mintha valami érintetlen ősmagyarság maradt volna meg a pusztai tanyaházak körül, ahol csak néhány akác tengődik, mert ez a széljárta mezőkhöz szokott ivadékok nem érzi jól magát a zugó erdőkben, hanem csak a csöndnek és vegtelenségnek ebben a Petőfi megdicsőítette együftésében. A pusztai ridegségében csupán az akácfa tudott gyökeret verni, ott áll a sivó homokban, fehér házikók körül s az alföldi iskolák udvaraiban. Talán nem véletlen az, hogy a mi iskoláink: a gazdasági iskolák nagyjából része a Nagy-Alföld területén alakult meg, mintahogy az akácot is kiszorítják a büszke bérekekről az értékes, zordon fenyvesek, de az Alföld homoktorlatain, szegényes szikein ez a legelterjedtebb, sokféle hasznú fa.

Közös sors sodort egymáshoz benneteket bölintgató akácfa és gazdasági népiskola. Sok évi nemtörődömség, ázsiai közöny s kulturdefaitista tudatlanság homokján, a szegénység sivárságán és a

rosszakarát javíthatatlan szikein vert gyökeret a gazdasági iskola s mellette az akác. Küzdelmes sorban nőnek erőssé, terebélyes fává, melynek árnyába immár 100.000 sárdülő gyerek jár ősztől-nyárelőig a tudás kincseiért, minthogy tékozolva szórja az akác is május jöttén virágai illatos lelkét, hullongó szirmait. Al'nak, állnak a hófehér fák eleinte egyedül, majd kihajt körülöttük a sok gyökérsarj s az mind fává növekedik. Az önálló gazdasági népiskolák körül is sorra szerveződnek a továbbképző iskolák, amelyek gazdasági irányúak s a példát, tanácsot és vezetést az anyaiskolától várják és kapják.

A magyar kultúra elhivatott vezére a megmaradt síkságot iskolák ezreivel építette be, a parlagon beerdősített s iskolák építése egybeesik mostan az akácok virágzásával. A magyar Alföld megújodása indult meg s az óriási kulturmunkának előőrsei a gazdasági népiskolák, a magasabbrendű fatenyészet előhírnökei az akácok. Szeretettel, gyönyörködve néz rájuk a síksági nép, megbecsüli őket hasznosságukért, pótolhatatlan, tősgyökeres magyar voltukért. A kis csizmás, báránybőrkecskés gyerekek, a mosolygós szemű lányok életre nevelő, hasznos ismereteket, lelki finomodást visznek haza az apró házak otthonába, a büszke magyar pedig el látogat időnként az iskola kis telepére s megnézi, hogyan zsendül a homoki borsós takarmány, milyen is az a szudáni fű, amelyről a fia mesélt otthon és megkérdezi, hogyan lehetne megvédeni burgonyáját a terjedő betegség ellen? S ilyenkor a gazdasági oktató élete fájáról is lehull egy hófehér szirm a sivó homokra, a magyar ugarra...

Kitekintek iskolám ablakán. Kint már verőfényes kikelet zsendül a mezők felett, ispiángos rétek, buja rozsvetésék felett. A májusi napfény friss és mégis bágyasztó édessége árad be a levegő sodrában s messziről tanyaházak apró fedelére viilan ki virágos lombok közül. Nyugat felé valahol távol a Tisza álmatag kanyarulataival, keletre pedig ott van — úgy mondják — a határ s onnan mintegy sóhajtásként, fuvalom száll erre felé...

A magyar akácok virágbaborultak, végig a szabadnak maradt tiszamenti puszták ölében és messzebb, az elrabolt bihari rónákon egyaránt.

Halász Ferenc.

Írta: SZENTGYÖRGYI LAJOS ny. kir. tanfelügyelő.

Ez a magasan ivelő tanügyi Hérosz tanítói oklevéllel indult nagy utjára, de táskájában vitte a vezéri botot.

Néhány évig Hevesben volt »berendelt«, majd tollnok. Magánuton letette az érettségét s azután jogi absolutoriumot szerzett, mire segédtanfelügyelővé nevezték ki. Nemsokára a beregi tanfelügyelőség élére került s innen a gróf Csáky Albin meghívására a kultuszminiszteriumba, ahol előbb Szathmáry György, később a dr. Axaméthy Lajos miniszteri tanácsos oldalán dolgozott, mint referens. Későbbi minisztere báró Wlassics Gyula az aktáira gyakran tett ily széljegyzeteket: »Brávó!« »Ez az!« »Helyes!« »Igy, így!« Pár évi működése után címzetes, majd valóságos osztálytanácsossá nevezte ki a király.

Önálló munkakörhöz 1901-ben jutott, amikor is Wlassics miniszter az összes elemi iskolák osztályfőnökévé léptette elő. Ebben a nagy munkakörben magának az állami elemi népiskolát tartotta meg minden vonatkozásában; a nem állami iskolák kényes és bonyolult ügyeit, valamint az ovodák gondozását dr. Kacs Kovics Mihály osztálytanácsosra bízta.

A munkának ily módon való megosztása azt a látszatot kelti, mintha Halász pihenni akart volna. Szó sincs róla! Csak most kezdődött az igazi nagy munka: az államosítás.

Akkor, kezdetben, rendkívül nehéz volt a helyzet. A felekezetek szívesen ragaszkodtak iskoláikhoz, mint egyházuk veteményes kertjéhez. A költségek előteremtése is nagy nagy gonddal járt. Halász szemtanúja volt annak a drámai jelenetnek, amikor Szathmáry György arra a hirre, hogy az országgyűlés a kultusztárca költségvetéséből egy jelentős összeget törölt, sirva fakadt. Halász sohasem érzékenyült el; sőt később lapdának bizonyult: minél erősebben vágták a földhöz, annál magasabbra ugrott. Az ő idejében készült a »Tanterv« és a hozzá való utasítás, a »Gondnoksági Utasítás«, a »Tanfelügyelői Utasítás«, az »Iskolaszéki Utasítás«, a »Gazdasági Népiskolák Tanterve és Szervezete«. Az ő indoklására írták törvénybe, hogy az állami tanító állami tisztviselő. Az ő javaslatára rendezték két ízben is a tanítóság fizetését s törölték el a szégyenletes 300 forintos minimumot. Az ő érdeme a családi pótlék törvénybe iktatása, melyet később a középfokú és középiskolákra is kiterjesztettek, stb.

Akkortájt két hatalmas napilapunk volt: a Csá-volszky »Egyetértés«-e és a Rákosi Jenő »Budapesti Hírlap«-ja. Mind a két lap szerkesztőjével baráti viszonyba lépett; kint, a provincián pedig Hámos és Vadnay főispánokkal. Jó viszonyban volt más vezető

emberekkel, főleg pedig egyetemli tanár képviselőkkel, akik kulturtörekvéseivel rokonszenveztek. Szóval, ellenállhatatlan erősséggel övezte fel magát úgy, hogy a Halász név hatalmat jelentett. Ez a magyarázata annak, hogy a kultusztárca költségvetéséből többé egy fillért sem törültek, sőt akkor három év alatt ez a költség másfél millióról tizenkét millióra emelkedett. Így sikerült neki az iskolák államosítását kulturproblémává emelni. Ezért kapta »a nagy államosító« melléknevet. De szerencséje is volt annyiban, hogy megértő miniszterek alatt dolgozott.

Gyakran átlópódzott a szomszédba, a földművelésügyi miniszteriumba, ahol kartársaival élénk eszmecserét folytatott. Így jutott a fülébe dr. Darányi Ignác akkori földművelésügyi miniszternek, hogy »Halász valamibe sántikál«. Egy csapásra Darányinak is kedvenc embere lön és soron kívül egykettőre miniszteri tanácsosi méltóságra emelkedett s már az államtitkársága is szóba került.

A gazdasági népiskola eszméjét Hevesből hozta. Ott győződött meg arról, hogy az általános irányú ismétlőiskola nem felel meg a fokozott igényeknek.

De, hogy fogjon a nagy átszervezéshez? Ez a gondolat izgatta. Mert nem volt se törvény, se pénz, se gyakorlóterület, se kellő számú szaktanító.

A törvény hiányán úgy segített, hogy a gazdasági ismétlőiskolát belemagyarázta az 1868. évi XXXVIII. törvénycikkbe; a pénzhiányon úgy, hogy egyelőre a kultusztárca megtakarításából az államiaknak évi 100 korona tiszteletdíjat biztosított, a nem államiak 100-100 koronáját pedig áthárította az iskolafenntartó polgári és egyházi községekre. Gyakorlóterületül lefoglalta a községi faiskolát; a tanítókról pedig úgy gondoskodott, hogy azt a néhány tanítót, aki jószántából előzően hathetes gazdasági szaktanfolyamot és négyhetes kertészeti tanfolyamot hallgatott, szaktanítókul alkalmazta. Minthogy pedig így a szükséglet távolról sem tudta kielégíteni, ahhoz a ma már humorosnak látszó intézkedéshez folyamodott, hogy a tanítóknak tanítási jogositványokat osztogatott; a hézagokat pedig fokozatosan úgy szüntette meg, hogy a földművelési miniszterrel karöltve a jogositottaknak nyaranta szaktanfolyamokat rendezett. Az így kiképzett tanítók valóban megható szorgalmat fejtettek ki odahaza úgy, hogy a gazdasági ismétlőiskola — akkor még így hívták a legcélszerűbb oktatóintézménnyé vált.

Az a közmondás, hogy »evés közben jö meg az étvágy«, itt is érvényesült. Jelszóként zuhogott az a követelmény, hogy a leánytanulóknak is gazdasági ismétlőiskolát kell szervezni. Egy kis jártasság a konyha- és virágkertészetben, egy kis női kézimunka,

egy kis háztartásban s más efféle igen jól fogna a leendő magyar anyáknak, mert bizony tudták már akkor, hogy amit a jó gazda a nagykapun bevisz, azt a rossz gazdasszony a kiskapun kihordja. Elő-
térbe nyomult ilyképen a nép leánygyermekének is a szakszerű nevelése. És Halász ezt is megoldotta, vagyis — hogy a történelmi igazságnál maradjunk — megalapozta.

A nagy mű készen volt, mely aztán az igényeket tovább fokozta úgy, hogy azokat a kisebb fokozatu gazdasági ismétlőiskolák nem voltak képesek kielégíteni. Így született meg az önálló gazdasági népiskola korszakalkotó gondolata.

Addig is voltak és ma is vannak a földművelésügyi minisztérium jóakaratóiból u. n. földműves iskolák, de azok, bár kiváló anyagot szolgáltatnak, nem tudják kielégíteni az általános népgazdaság fel-fokozott igényeit. Kézenfekvő tehát, hogy a természetes fejlődés örökérvényű törvénye alapján ezeket az intézményeket is ki kellett egészíteni az önálló gazdasági népiskolákkal.

Es Halász itt is, bár óriási nehézségek állottak utjában (20 hold terület, felszerelés, személyi és dologi költségek), Aranyembernek bizonyult. A területeket a községekkel megszavaztatta; a felszerelések egy részét a földművelésügyi minisztériumnál kiesz-közölte, a személyi kiadásokat a kultusztárcára hári-totta, a községeknek a jövedelem 80 százalékát, a szaktanítóknak pedig buzdításul 20 százalékát biz-tosította.

A remek alkotás ilykép készen állt; de hasonla-tos volt a gépemberhez: nem volt benne lélek. Nem volt szaktanító. Halász ezen egyelőre úgy segí-tett, ahogy ismert, kitűnő összeköttetéseivel felkuta-tott az ország területéről minden szakértőt, helye-sebben: jóakaratu dilettans munkaerőt s ugyszólván hámba fogta. De nem késett a szaktanítók alapos kiképzésével sem, ami eleinte a földművesiskoláknál, későbbben külön gazdasági szaktanító képző-intézet-ben történt.

Érdekes, hogy a szaktanítók képzése itt is meg-

előzte a szaktanítónők képzését. Ennek okfejtése azonban mellőzhető, mert ma már van szaktanítónő képzőnk is.

A polgári községek a kultuszminiszter évenként megjelenő körrendeletére egymásután szavazták meg a gyakorlóterületeket úgy, hogy pár évtized alatt egy új, életrevaló iskolatípus keletkezett az ország alkalmas pontjain. És ez a pár évtized alaposan megváltoztatta a gazdaközönség arcúatát. Volt idő, amikor a gazdák csak a kerítés nyílásán kukucsáltak be a gazdasági népiskolába. Ma bemennek és tanulnak. Volt idő, amikor csak bámultak a szaktanítók munkájára, ma már bíráló észrevételeket is tesznek. Az értelemnek ez a kivirágzása az apostoli munkát végző névtelen hősöknek, a szaktanítóknak elévülhetetlen érdeme.

Halásznak a szaktanítók állandóan kedvencei voltak. Ha valaki őket bántotta, haragra gyuladt. Egyik referens az öreg Makaynak, aki valamely lehetetlen dolgot kért, durván akart írni. Halász leintette. Egy szaktanítóval nem illik ily hangon beszélni, mondta, s az illetőt faképnél hagyta.

Halász tervbe vette volt egy mintaszerű székely gazdasági népiskola szervezését is. Erre a célra a történelmi nevezetességű agyagfalvi rétet szemelte ki, ahol hajdan országgyűléseket tartottak s ahol negyvennyolcban azt a megszentelt földet kozákok lovai rugdosták. Ezt a gyönyörű területet Agyagfalva, Bögöz és Magyarós székely községek zárják körül és a Kisküküllő folyó szeli át. Itt lett volna a gazdasági népiskolák diszes palotájának koronázó része, de a halál azt mondta: Elég! S tán jobb is volt így.

Halász a munka embere volt. Még vasárnapokon is benézett a minisztériumba s a postát gondosan átnézte, a sürgősöket színes ceruzával megjegyezte, külön rakta, hogy hétfőn a referensek a munkát azokon kezdjék.

Ő a munka tüzeben lobogott el, hogy mint Phoenix, újra meg újra lobbót vessen a háás utókor szemébe.

Kiállítás után.

Írta: NAGY JÓZSEF BÉLA.

A gazdasági népoktatás szerepe a magyar történelemben.

Mikor az emberiség vagy az egyes nemzetek életében válságosra fordul az idők járása, az isteni gondviselés mindenkor elküldi a maga kiválasztottait, hogy az emberiséget, vagy az egyes nemzeteket megmentse a pusztulástól. Ezek a kiválasztott emberek se jobbra, se balra nem tekingetve, hanem csak előre, a jövőbe nézve, rajongó lélekkel olyan intézményeket hoznak létre, melyek meg-

mentik a pusztulástól, megszabadítják a szenvedésektől és a lelki gyötrődésektől az emberiséget vagy nemzeteket és megmutatják a hatadás biztos utjait s bevilágítják a boldogulás minden ösvényét.

Es mi a jutalmuk mindezekért? Megszólas, gáncs, üldözés, kálváriajárás és kereszt az emberiség részéről, örök élet, halhatatlanság és megdicsőülés a szívek és lelkek örök Birájától.

Mi lett a sorsa a kereszténység apostolainak? Vértanuhalál. De a kereszténység azért él. Mi lett a

vége Rákóczinak, Kossuthnak és még igen sokaknak a magyar szabadság védelmezői közül. Számkivetés. De a magyar szabadságszeretet tüze mégsem hamvadt el teljesen. Mi lett a végzete a legnagyobb magyarnak? Lelki elborulás és utána vértanuhalál. Esméi azonban nem szállottak vele a sirba. Mi a jutalma az Alföld sivatagjain a műveltség és művelődés fáklyáit felgyújtó, a magyar jövő pásztortüzeit élesztgető Miniszternek? Gáncs! De a magyar tanyákon teremtett kulturoázisok örökre megkötik a magyar lélek futóhomokját s halhatatlanná teszik a Klebelsberg nevet.

Mi lett a sorsa Halász Ferencnek, a gazdasági népoktatás jövőbe látó nagy apostolával? Elfeledés. De eszméi nem porladtak el, hanem új apostolokat és önfeláldozó lelki vértanukat, fanatikus harcosokat neveltek a gazdasági népoktatás ügyének.

Nincs talán egy intézménye sem a népoktatásnak, melynek oly nagy közönnyel, meg nem értéssel, rosszindulattal és szegénységgel kellett és kell megküzdnie, mint a gazdasági népoktatás intézményeinek: az önálló gazdasági népiskolának úgy mint a továbbképző gazdasági népiskolának.

És mit tapasztalunk. Ezeket az iskolákat még sem tudták elsöpörni a háború és az ezt követő forradalmak hullámai, sőt a közvélemény egyenesen sürgeti ezek szaporítását, fejlesztését és rendeltetésüknek teljes mértékben megfelelő újraszervezését.

Ezek a jelenségek csak megerősítenek bennünket abban az eddig is szilárd hitünkben, hogy ennek a kétféle iskolának gondviselészerű és történelmi hivatása van a magyar nemzet történetében. Ha a magyar mának a biztosításában a vezető szerep más intézményeké lenne is, a magyar holnap kialakításában, a magyar jövő megalapozásában a népoktatásé, még pedig az általános és kötelező gazdasági népoktatásé a vezetőszerp.

Gazdasági népoktatási alap megteremtése.

A gazdasági népiskolák ügyeinek rendezéséhez pénz is kell. E nélkül mélyreható, egészséges fejlődést biztosító munkát végezni nem lehet. A kezdet kezdetén az a szokás és felfogás uralkodott, hogy egyes iskolák kaptak — ha kaptak — valamicske államsegélyt s abból kellett volna megindítani az iskolát. Ez a segély azonban rendszerint olyan kevés volt, hogy abból komoly alapot lerakni nem lehetett s így bekövetkeztek a legtöbb iskola életében a nélkülözés gondterhes napjai. Voltak kivételesen olyan iskolák is, melyeknek a helyi érdekeltisége az áldozatoktól sem riadt vissza, de ezek száma elenyészően csekély volt. A háború után az állam fokozottabb mértékben kezdte támogatni ezt az intézményt, de a bekövetkezett nehéz gazdasági helyzet megakasztotta a fejlesztést.

Ezelőtt 18 évvel, akkori szakfelügyelőnkkel beszélgetve, szóba hoztam azt, meg ta'án lapunk valamelyik akkori számában is beszélgettem arról, hogy valami alapot kellene teremteni, melyből a gazdasági népiskolák az építéshez és berendezkedéshez elviselhető és megerősítés nélkül visszafizethető törlesztéses kölcsönt kapnának. Beszélgetésem — sajnos — a pusztába kiáltónak a szava volt, pedig abban az időben ezt az alapot könnyen meg lehetett volna teremteni. Azóta is sokszor elgondolkodom arról, hogy hol lennének a mi iskoláink, ha ilyen alapon teljes felkészültséggel mehettek volna a háborús évekbe a háborús idők gazdasági előnyeit kihasználhatva egy-két eladó állat árával visszafizethették volna összes adósságaikat.

Nem késtünk volna el ilyen alap létesítésével az infláció idején sem, amikor a sok rossz papírpénzzel teljes sikerrel rendezhettük volna ezt a kérdést.

A múlt azonban már kiesett a kezünk közül, azon változtatni nem lehet.

A jelen még mienk s ezt a jövő érdekében bűn lenne nyom nélkül elveszíteni.

Nemsokára valami kölcsönt veszünk fel, melyet a leghelyesebben hasznos beruházásokra lenne célszerű fordítani.

Lássuk, hogy az önálló gazdasági népiskolák talpraállítása és fejlesztése mennyiben hasznos beruházás!

A gazdasági beruházások a jól berendezett gazdaság jövedelméből bizonyos idő alatt feltétlenül törleszthetők. Amely iskola ezt megtenni nem tudja, az életképtelen, vagy valami más baja van, ami kellő körülményekkel megszüntethető.

Az igazgatói, és esetleg szaktanítói lakások építési költségei a mindenkori lakbérékből feltétlenül törleszthetők.

Egyedüli a tanügyi épületek emelése az, amelynek törlesztése a helyi érdekeltiséget terhelné, mert az iskola közvetett anyagi hasznát első sorban is, a helyi érdekeltiség látja.

Ilyenképpen egy kétmillió pengős alapból rendezni lehetne a gazdasági népiskolák függő kérdéseit és az évenkénti törlesztésekből új iskolákat lehetne szervezni.

Ha mindezek valóra válnának a jövő kiállításain, nemcsak a ceglédi, debreceni, kiskunhalasi, kisújszállási, makói, nyirbátori, szeged-szatymazi, szekszárdi és székesfehérvári iskolák, hanem hazánk összes gazdasági népiskolái magukra vonnák a nemzet és a legelső magyar ember figyelmét és Magyarország gazdasági történelmében is új korszak nyílnék meg, melyet sóvárogva vár az oly sok könyvel és vérrel áztatott magyar Föld.

Hangok az életből.

A négyéves vi'ágháboru tenger kinjainak, véres orgiájának s az ezt követő időknek lidércnyomása nehezedik nemzetünkre. Az emberek ma csak »gazdasági alanyok.« Az állam főgondja egyelőre saját létének fenntartása. Az ország népének főtörkvése »élni és megélni.« Való igaz, hogy a kultúra elsősorban az életnek szebbé, jobbá, olcsóbbá léte'ének anyagelvű megvalósítására törekszik, de minden emberi cse'ekedet, amely a »jó«-ra törekszik, nem nélkülözheti az erkölcsi tartalmat.

Ki törü'heti le a nyomor könnyeit, a lélekben megtört emberek fájdalmait, a mindent elvesztett érző szivek panaszeit; csak Trianon szörnyűséges rabságának vége. Emberek szerte e megcsontított hazában, az aggodás és létbizonytalanság karmai között vonaglanak. Nagyon szomorú je'enség, hogy a magyar föld megcsontulásával megcsontultak a lelkek is s lassankint elpusztulnak az ősi nemzeti ideá'ok s helyébe lép a szerelens és tobzódó pogányság, a bűnök és romlottság fertője. Dűledeznek a tiszta erk'cs alapjait tartó oszlopok s maguk alá temetéssel fenyegetik az ősi magyar nemzetet. Kétségbe esve kiáltunk a sülyedő hajóról: »Mentsétek meg lelkeinket!« Siessünk a fulladozók, a posványos iszapba még el nem merültek kimentésére. Segítsünk a magyar ifjúság, a leendő magyar anyák megmentésében. Új irányt kell adni a fejlődő leánygyermekneink nevelésének, a helyes irányu erkölcsi és gyakorlati életre való nevelést, amely visszaállítja a családi élet örömet és boldogságát. Hozzuk vissza az ifju nemzedéket a családi életbe, az igazi boldogságba. Erről írja Goethe: »Hogy a tömeg tolongó lármáitól legyen hová vonulnunk, szelid révet nyitott az ég nekünk a házban, hol bölcs nő gondoskodik, csak ott honol béke, mit hiába keressz azonkívül a tágas világban.« A szülők és nevelők a gyermekek mellett Isten helyét foglalják el. Kötelességük ennél fogva a gondjaira bizottakat oly nevelésben részesíteni, hogy egykor jövő élet-hivatásukat betö'thessék. Ma már a meghitt igazi boldogság, a családi élet pillérei is inognak. Porhintés, szemfényvesztés hódít már a családi életben is. Heródesi bűnök fertőjében fulladozik a fiatal anyák igen nagy része. A családi élet ütőerén pihen a keze az igazi nőnek. A nő kezében van letéve a jövő nemzedék sorsa, az anya lelkének képmására formálódik a jövő embere.

Széchenyi mondja: »Van az emberben valami, ami nem egyéb, mint elromlottság, vagy el nem romlottság s ezt nem eszközö'heti más, mint az első benyomások, az anyatejjel szitt s gyermeki korunk előfogalmi, az elhibázott nevelés, mely az ember jövő vig, vagy szomorú létét határozza meg.« A mai szomorú fe'burjánzott erkölcsi romlottság közepette sincs még minden elveszve, ha a leányokat nevelő intézetek mindegyike magáévá teszi a leánygyermek erkölcsi és gyakorlati életre való nevelését. Az iskolának a szülőkkel együtt kell a leányokat a munkaszere'tre, takarékosagra, vallásosságra és hazaszeretetre nevelni, mert csak ezen főerények birtokában vá'hatnak jó családayakká. Az erkölcsi romlás futótűzként terjed, már a fa'u romlatlan népét is megfertőzte. Ahogy a tudomány fejlődik, úgy látszik, oly mértékben vész az erkölcsösség s lép helyébe az erkölcstelenység, az egyke, a divat, a cicomza. Ezen terjedő társadalmi bajok megfékezésére hivatott a család és az iskola. A leányneveléssel foglalkozó in'ézmények összemunkálódása, csak e'őre megállapított tervszerű propagandával, megszabott eszközök segítségével vihető keresztül. Ezért szükséges, hogy a nemes és magasztos cél érdekében sorakozzunk egy táborba, álljunk a kibontott zászló alá, adjuk egymás kezébe a tudás és felvilágosítás világitó fáklyáját, hogy ennek a széttépett, megalázott nemzetnek ne csak testi és tudományokban megerősödött, hanem a tiszta erk'csben nevelt új nemzedéke is legyen. Csak a kitartó együttműködés vezethet eredményre. A falu és város egyaránt fontos tényező e téren s egyaránt rászorul az erk'csi és gyakorlati életre való nevelésre. Jóllehet a fennálló törvények és rendelkezések választalat huznak a leánygyermek képe'sítésével az egyes iskolák között, de abban, hogy a tudományos képe'sítésen kívül jó gazdaszony és családanya válják gyermekeinkből, az eszközökben különbség nincs. Ezért támogatásra és küzdelemre hívunk fel minden iskolát, főként az ott tanító kartársakat. Adják közre tapasztalataikat az e téren el nem mulasztható tennivalókat és eszközöket, melyek a társadalmi élet megjavítására vezetnek. Hívjuk elő lelkeink mélyéből a teremtő öntudatot és fogjunk a Héroszi munkába! Támasszuk fel az erkölcsös életet, mely nélkül a végpusztulás fenyeget.

Egy tábla az ajtón.

Irta: MOLNÁR SÁNDOR.

Balogh Mária volt sárréti kartársamat kerestem fel Eudapészen, a kiálítás alkalmával. Régen vágytam látni őt, napi foglalatosságában, mert gyűléseink alkalmával sok szépet és jót beszélt el az ő háztartási iskolájáról.

Rátalálván, már a címfeliratot is jóleső örömmel olvastam: »M. Kir. Allami Gépgyár Munka- és Háztartási iskolája«. Ez volt az én ideám mindig: a munkaiskola! — Megtanítani a növendék magyart alapos hozzáértéssel dolgozni.

Meglepetést azonban az ajtóra kifüggesztett hosszú fekete tábla keltett bennem, amire a déli menü volt tetelesen felsorolva, minőség, mennyiség szerint és annak személyenkénti ára: 36 fillér.

Sajnáltam, hogy a kedves kartársnő a konyhából hamarosan észrevette, amint jámbor vidéki módjára a pesti felirást böngésztem az ajtón; tehát igyekezniem kellett befelé s így az ételek pontos nevét nem tudtam megjegyezni.

A konyhába lépve, az ott foglalatostok munká-

kájából megállapítottam, hogy teljes odaadással végzett komoly munka folyik: az életre-nevelés. Hat kedves leányka teljes szakavatottsággal kezelte a főzni való anyagokat, készült az ebéd. Jólesett hallanom, amint Mária kartársnő utasította az egyik leánykát: »Mérj ki kedves addig, míg visszatérek, egyszer három, egyszer nyolc deka lisztet!« Eszembe ötlött, hogy azok az ügyes leánykák mennyi gondtól, családi bajtól mentik meg majdan kicsi otthonukat, ebben a nyomorult életben, ha már az iskolában két éven át megtanulják a napi élelem minőségbeli adagolását, a főzéshez dekával kimérve. Legálább a malac, a kutya, vagy Pesten az emésztő csatorna nem lesz majdan egykoszton a gazdájával.

Beszélgés közben bevallottam a rejtett szándékomat is és engedelmet kértem, hogy a kedves látogatási alkalmat tanulmányozásra is felhasználhassam. Fűtött szándékomban az iskola címe: Háztartási és Munkaiskola.

Míg a kartársnő szakcsoportját ösmertette velem, a leánykák kezeiben valóban ott forgott az izletes és gusztusos napi ebéd anyaga és készült: hamis-leves, egy husétel és töltött palacsinta.

Az előírt étrend hathetenként változik és mindenben alkalmazkodik az iskola növendékei szüleinek kereseti viszonyaihoz.

Az 52 növendék a gépgyár munkásainak gyermekeiből kerül ki s így az iskola ezen ágazata is valóban komoly eredménnyel szolgálja célját és rendeltetését.

Alkalmam volt megpillantani egy heti étlapot is, amelyből egy vasárnapi ebéd ragadta meg a figyelmemet. Savanyuleves, stefániasült burgonyával, krémes rétes! Azonban egy hétfői ebéd előírását is megláttam: tüdőstáska leves, kelkáposzta főzelék, bundás kenyér.

Ez utóbbi érdekelt legjobban, emiatt tanulmányoztam az egész főzési ágazatot.

Alföldi földműves népünk annyira egyoldalúan táplálkozik s a zöld főzelékeket, különösen a szegényebb néposztály vidékenként alig, vagy egyáltalán nem fogyasztja. Ezért van iskoláink e téren kifejtendő **intenzív munkásságának igen nagy jelentősége és elhivatottsága.**

Régi tervemet talán sikertül ilyen irányban megvalósítani most, amikor a Kultuszminiszter Ur áldozatkészségéből új iskolaépületet kapunk mi is s lesz benne erre is férőhely. A szerény kereseti viszonyokhoz szabott lehetőséghez mértén megtanítjuk leánynövendékeinket a konyhakerti termények egészséges felhasználására. Itt láttam, hogy az én régi tervem megvalósítható: aránylag kevés összegből, sok hasznosat nyújtani.

Az iskola másik termében a többi kedves és ügyes kartársnőnek volt szerencsém bemutatkozni, akik szíves készséggel mutatták be szakcsoportjuk munkásságát.

Asztalukon a növendékek által megrendelésre készített finom izléssel és teljes szakavatottsággal készült paplanlepedők egyikét láttam, amint a felpróbálás utolsó simítását végezték rajta. Az iskolának tehát fehérnemű-varró szakcsoportja is van. Ezt is valamennyi növendék felváltva gyakorolja, mint a főzést és a felsőruha szabást és felsőruha varrást.

A harmadik helyiségben a felsőruha varró szakcsoport vezetője foglalatostkodott egy csoport leánykával. Ki szabott, ki kézen, ki gépen varrt teljes rendben és szakszerű komolysággal, mert az asztalok megrakva voltak szép rendben, előkerülő munkaanyaggal.

Ez a kitartó céltudatos munka eredménye, mert amint az iskola vezető kartársnője részletesen ismertette velem: az iskola célja, hogy a gépgyár alkalmazottainak helyben nyújtson módot gyermekei ingyenes ipari kiképzésére és azokból öntudatos, felelősségteljes, kötelességtudó munkásokat neveljen.

Lelkemből fakadó örömmel gratuláltam a kedves kartársnőknek a szép eredményt felmutató munkásságukhoz, mert megállapítottam azt is, hogy ez is valóban »Önálló« iskola, mert a saját keresetéből tartja fent az üzemét. Az ebédet is eladják.

Feladata, hogy a gyermeket átsegítse az iskolapadból az életbe és gazdasági életüket helyesen irányítsa. Megszerettesse velük a munkát, megösmertesse velük a munka minőségbeli értékét, kifejleszteni igyekszik azokat a képességeket, amelyekre az ipari és háztartási munkában szükségök lesz.

Szervezetének értelmében 12—17 éves korig vesz fel leány növendékeket.

Tanulmányi ideje két év.

A tanítás elméleti és gyakorlati. A háztartási iskolával egybekötött három ipari szakot felölelő munkaiskola a 12—15 éves növendékek részére ismétlődő iskolát is tart fönn.

Az iskolán kívüli népművelés terén is szép eredményt mutat fel a háztartási iskola, mert Mária kartársnő helyben és vidéken hinti az ő szaktudásának gazdag tárházából a kincset érő ismereteket. Ehhez a titokhoz azon kérdésemre adott feleletből jutottam, hogy ez iskola munkássága csak erre a hatalmas épülettömbre terjed ki? — Így tehát nem.

Engedelmökkel a viszontlátás reményében bucsuztam s a leánykák figyelme felhívtam azoknak az életre döntően kiható ismereteknek megbecsülésére és megőrzésére, amit az iskolában szereznek; mert az iskola címe nem hangzatos cégér, hanem valójában »Munka és háztartási iskola« lakozik az aránylag kicsiny helyiségekben.

H I R E K.

Géhimző tanfolyam Szekszárdon.

A szekszárdi gazd. népiskola negyedik egyhónapos géhimző tanfolyama ápr. hó 1-én nyílt meg 30 tanulóval. A szükséges gépeket részben az iskola, részben a Singer varrógépgyár bocsájtotta rendelkezésre.

Tanfolyamok a szegedalsóközponti gazdasági népiskolánál.

A szegedalsóközponti m. kir. gazdasági iskola a tél folyamán két ízben tartott háziipari tanfolyamot. Az első tanfolyam a gazdálkodó férfiak és ifjak részére rendezett kosárfonó tanfolyam volt. Ez a tanfolyam febr. hó 5-től márc. hó 3-ig tartott. Részt vett rajta 21. egyén, kik összesen 510 drb. tárgyat készítettek.

A második tanfolyam nők és leányok részére rendezett himző tanfolyam volt, amelyen 30 személy vett részt. Ez a tanfolyam márc. hó 5-től április 6-ig tartott.

A feldolgozott anyagból az iskola vezetősége mindkét esetben igen szépen sikerült kiállítást rendezett, melyeknek nagyszámu látogatója volt. A kiállításokon mind a két alkalommal megjelent Gombkötő Antal kir. tanfelügyelő a város vezetőségének kíséretében, kik meleg köszönetet mondtak az igazgatónak, a gyakorlati célt szolgáló oktatásért.

Háziipari tanfolyam a dunaföldvári gazdasági népiskolánál.

Szépen sikerült gyékény, raffia és seprűkötő tanfolyamot rendezett a dunaföldvári gazdasági népiskola f. évi január 28-tól február 28-ig. A tanfolyamon részt vett 22 gazdasági népiskolai növendék, kik összesen 255 darab különböző tárgyat készítettek.

A tanfolyamot a tárgyak közszemlére való kiállításával zárták be, mely után a tárgyak felét megkapták a növendékek, egy részét értékesítették, egy részét pedig felküldötték a budapesti országos mezőgazdasági kiállítás- és vásárra.

Tanulmányi kirándulás.

Mint minden esztendőben, úgy az idén is a harmadik osztályos növendékek legérdemesőbbjeivel tanulmányi kirándulást rendezett a dunaföldvári gazd. népiskola Budapestre, az országos mezőgazdasági kiállítás és vásár megtekintésére, mely alkalommal megnézték még az állatkertet és a budafoki állami pincét is. Ezzel egy felejthetetlen napot szerzett az iskola legjobb növendékeinek mintegy jutalomképpen a három esztendő alatt tanusított jó magaviseletükért és szorgalmukért.

A tanulmányi kirándulás költségeinek tekintélyes részét az iskola vezetősége társadalmi úton hozta össze.

Szülői értekezlet a csongrádi állami önálló gazdasági népiskolánál.

F. hó 6-án tartotta meg a csongrádi önálló állami gazdasági népiskola a termet zsufozásig megtöltő közönség jelenlétében a tavaszi szülői értekezletét. Végman Antal, az iskola hitoktatója lebilincselő szép előadás keretében ismertette az iskola és a szülők kötelességeit, hogy hazafias és vallásos emberek fejlődjenek a növendékekből. Mihalik József ismertette a beiskolázási törvény vonatkozó részét és az iskola működését. Hogy az értekezlet kissé kellemesebb legyen, az iskola növendékei vitéz Faragóné szaktanítónő vezetésével jól sikerült hazafias szindarabban kedveskedtek a szülőknek. Igazgató felhívására a jelen volt szülők nagy érdeklődéssel vizsgálták a báromfitenyésztés fejlesztése céljából beszerzett eszközöket és háztartási tanfolyam készítményeit. A tantestület tagjait valóságos megostromolták kérdéseikkel és kifejezésre juttatták azon kívánságukat, hogy a jövőben is minél gyakrabban hívják meg őket az iskolához ilyen barátságos délutánra.

Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara választmányi gyűlése.

Április hó 12-én d. e. tartotta ülését a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara igazolóválasztmánya, báró Vay László kamarai elnök, főispán elnöklete alatt.

Az elnöki bejelentések során dr. Rácz Lajos m. kir. gazdasági főtanácsos, kamarai igazgató terjesztett előjelentéseket a kamarakerület mezőgazdasági helyzetéről, a szolnoki gazdaggyűlés határozatairól a buza kérdésben és tiszai hajózás kérdésében, a nyiregyházi szőlősgazda naggyűlés javaslatairól, melyek jelenleg a pénzügyi kormány beható tárgyalásai alatt állanak. Ismertette továbbá a Kamara ténykedéseit és intézkedéseit az Alföld-fásítás továbbfolytatása, a tiszántúli állami beruházások fokozott mértékben ki terjesztése, a betegápolási költségtedezetek felemelése, továbbá az aratási és cséplési munkálatok zavartalanulásának biztosításai érdekében.

A növénytermelési ügyek sorában a Kamara burgonyatermelési versenye, a tavaszi vetőmagakció, növénytermelési, kísérletiügyi és a gazdákat közeljövőben igen közérő érintő cukorrépa-termelési ügyek szerepeltek.

A Kamara állattenyésztést fejlesztő munkásságáról szóló jelentések közül különösen a tenyészállathitel fokozott mértékben juttatásáért tett előterjesztéseket, valamint a külföldi katonai lóvásárlásokkal kapcsolatos kamarai intézkedéseket és a tejértékesítés kérdéseit tárgyalta meg behatóan a választmány.

Tárgyaltattak továbbá szakismeretterjesztési, hitel és értékesítési, közekedési és munkásügyek.

A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara akciója az Alföld-fásítás tovább folytatása érdekében.

A m. kir. kormány elhatározása, hogy az egyes miniszteri tárcák költségvetését 5 százalékkal csökkentsék, sok gondot okoz. Ma, amikor a gazdasági helyzet annyi sok oldalról súlyosbodik válságokkal küzd, nehéz választani, hogy honnan vonják el a meztelen munka eszközeit,

a pénzt. Legsúlyosabb problémája ez kétségtelenül a földmiveltésügyi kormányzatnak, hiszen a magyar mezőgazdaság szenvedte az utóbbi esztendőket csapásait legsúlyosabban. Bárhol történik tehát a redukció, mindenütt fájdalmasan érinti, a magyar gazdaérdekeltséget. Mégis sokszorozott ez a fájdalom, némán el nem viselhető amikor arról vesszük a hírt, hogy a szépen megindult Alföld-fásítás ügye esik áldozatul a takarékosági parancs végrehajtásának. Trianonban legtöbbet raboltak el erdőinkből. Tüze'őért, épületfáért, szerszámfáért évente súlyos jóvá-jóvátétel adózunk kifosztóinknak, akik gondtalanul taro'ják le évezredek erdőkulturánk dús kincseit. Ennek a súlyos idegen adózásnak mielőbb véget vetni, legsürgősebb nemzetgazdasági fe'adatunk. Ez nemcsak gazda-érdek, ez mindnyájunk érdeke, akik a csonka magyar föld határain belül élünk és élni akarunk. Az Alföld erdőségei nemcsak a nemzeti jövedelem itthon tartásával erősítenék országunkat, de szebbé, jobbá, termőbbé, hasznosabbá tennék az alföldi buzatermő rónákat szelidítenék a szélsőséges időjárásunkat, egészségessé tennék éltető levegőnket.

A bo'dog nagy Magyarország mulasztásául panaszolhatnánk az Alföld kopárságát. Kivánnánk az erdősítést akkor is, ha nem lennének ily szerencsétlenül kifosztottak. Mennyivel fájóbb tehát most a tudat, hogy az alig megindult Alföld-erdősítés munkálatai abba maradtak, hogy azok továbbfo'lytatására a milliárdos költségvetésben nincs fedezet. Hogy veszendőbe megy az eddigi munka, az e'őkészü'etek. Hogy hivatás és munka nélkül maradnak az erdősítés szellemi és fizikai munkásai, azok, akik a jövőért áldozták a márt, akik hosszú évek múltán szemlélhették volna munkájuk eredményét, melyből sokszoros új munkaalkalom eredt volna az utódok számára.

A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara, amely már eddig is lelkes munkát végzett az Alföld-fásítás előmozdítása terén, most ismét fe'emelte kérését az Alföld születő, régvárt erdői érdekében. A m. kir. kormány újbóli megfontolását kérte, hogy találjon módot az alföldi erdősítés és kopár fásítás munkájának szünet nélküli folytatására, hogy annak mielőbbi teljes megvalósulására kerüljön költség fedezet.

Csonkamagyarország é'tekérdése, hogy lesznek-e erdők az Alföldön? Erre a kérdésre sürgős a fe'let. Hiszen nemcsak a jövőnek, nemcsak a mának, de a tegnapiak is ke'lettek volna az erdők, azokat soká már nem nélkülözhetjük.

Ujabb mozgalom a magyar mezőgazdasági kivitel érdekében.

Hiába akarnak bennünket jó szomszédaink végleg feldarabolni, alattomos gazdasági harcra megfojtani és kiéhezíteni, --- nekünk ezeket az átmeneti nehéz esztendőket fogcsikorgatva is át kell küzdenünk. Mivel elsősorban mezőgazdasági állam vagyunk, ezért mezőgazdasági kivitelünk kérdésével állunk vagy bukunk. Ebben van a je'entősége annak, hogy a legkisebb falu is eszentul tisztában legyen az exportigényekkel és tudnivalókkal.

A magyar mezőgazdasági terményeket és termékeket vásároló külföld, midőn kereskedelmi szerződéseit ve'lünk megkötö, a kivitelre kerülő magyar terményeknél minőségi, egészségügyi és egyéb kikötéseket tesz és csak ezen kikötéseknek teljesen megfelelő árut bocsájt be fogyasztópiacára.

Köz- és magángazdasági érdek, hogy kivitelünk minél sikeresebb és minél kifogástalanabb legyen. E cél el-

érése és eredményes szolgálata érdekében állította fel a kormány egyrészt a kereskede'emügyi minisztériumban az Ipari Exportintézetet, másrészt a földmiveltésügyi minisztérium keretében a Mezőgazdasági Exportintézetet. Ez utóbbinak köte'essége a kivitelre kerülő összes mezőgazdasági termények és termékek kivitelének minden uton-módon való elősegítése s ezzel kapcsolatban mezőgazdasági export termékeink minőségi és egyéb irányu ellenőrzése is. Csak így készíthető elő a kormány ama távolabbi célja, hogy a kivitelre kerülő és világszerte előnyösen ismert magyar termékek standardizálásának és tipizálásának megoldásával a márkázást minél több árura nézve megvalósítsa s ezzel a magyar termékek védelmét a nemzetközi nagyversenyben előmozdithassa.

Hogy a Mezőgazdasági Exportintézet e köze'ebbi és távolabbi feladatának megfelelhessen, annak előfeltétele, hogy a kivitelre számbajöhető terményeinket a termelő gazdák a kivitel céljára megfelelő minőségben termeljék, nehogy akkor kénytelen a Mezőgazdasági Exportintézet fe'ügyelője az árut visszautasítani az előfeltételek hiányában, amikor az már vagonba rakva a határszélén áll. Ezzel tetemes vesztesége támad úgy a termelőnek, mint az exportkereskedőnek.

Az ilyen esetek megelőzésére a Mezőgazdasági Exportintézet kü'ön erre a célra kiképzett gazdákat küldött szét az összes mezőgazdasági kamarai kerü'etekbe. Ezeknek a kerü'eti exportfelügyelőknek kötelességévé van téve, hogy a termelő-gazdáknak, legyenek azok kisgazdák, közép- vagy nagybirtokosok, minden mezőgazdasági exportkérdésben díjmentesen segítségére legyenek. Mezőgazdasági exportunk sikerének előfeltétele képezi, hogy már a termelés megkezdése előtt és annak egész menete alatt, a termés betakarításánál, csomagolásánál, stb. szemé'őt lebegjenek a külföldi vásárló piacok különleges igényei, amelyek tekintetében a gazdák általában ma még tájékozatlanok, hiszen a háboru előtti időkben ilyen irányu követelményekkel a gyakorlati élet nem lépett fe' velük szembe.

Mindazok a termelők, akik exportképes terményeket, vagy termékeket óhajtanak előállítani és értékesíteni, mint pld. burgonyát, baromfit, tojást, gyümölcsöket, tejtermékeket, hussertést, hizott marhát, stb., - forduljanak bizalommal a Mezőgazdasági Exportintézet kiküldöttjeihez, akik teljesen díjmentesen szolgálnak szakszerű felvilágosítással a mezőgazdasági termelőknek és agrárkereskedőknek. Kivánatra költségmentesen a helyszíntre is kiutaznak és szakszerű utbaigazítással szolgálnak a termelés és az értékesítés tekintetében.

A Felsődnántúli Mezőgazdasági Kamara igazgatóválasztómánya

tavaszi ü'lésén követelték a földmiveltésügyi tárca dotálásának je'entős felemelését; a mezőgazdasági szakoktatás teljes alsóhálózatának kiépítését a kísérletügynek, talajkutatásnak általánosítását. Továbbá kérték a kamara területén bevált népruházati akció kormánysegélyekkel az egész országra való kiterjesztését. Kivánták a járási községi mezőgazdasági bizottságoknak a kamara vezetősége által való helyszíni felkeresését, felvilágosító gazdagylések tartását sürgették, hogy a gazda-bajokból kivételö utak-módok megje'őésére egységes, tömör gazdatábor alakulhasson ki. Elhatározta a Kamara, hogy a nagy és kis gazdasági üzemek racionalizálása terén a saját szervei, a vármegye, a fe'ügyelőségek, az érdekképviseletek segítségével az egyénekig fog lenyulni segítő kezével.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

745—05/69—1930. szám.

Pályázati hirdetés.

(Közzétetik a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 745—05—40.1930. VII a. számú rendelete alapján.)

Folyó évi július hó 7-től kezdődőleg a putnoki m. kir. gazdasági felső leánynevelő intézetnél folyó évi július hó 14-től kezdődőleg pedig a kecskeméti m. kir. gazdasági szaktanítónőképző intézetnél négy hetes tanítónői gazdasági tanfolyamok rendeztetnek. Ezen tanfolyamokra kizárólag elemi iskolai tanítónők vétetnek fel.

A felvételnél előnyben részesülnek azok az elemi iskolai tanítónők, akik valamelyik gazdasági irányú továbbképző (isméllő) iskolában a gazdasági tárgyak tanítását jelenleg is ellátják.

A tanfolyamra felvett hallgatók teljes ellátásban részesülnek és részükre az oda- és visszautazással kapcsolatban felmerült vasuti utazási költségek is megtérítetnek.

A tanfolyamokra való felvételért folyamodók kérvényei hozzám címezve **folyó évi május hó 15-ig** a felettes vármegyei kir. tanfelügyelőhöz nyújtandók be.

A beérkező pályázók közül a Földművelésügyi Miniszter Urral egyetértőleg fogom kijelölni azt, hogy ki melyik tanfolyamra vétessék fel.

Budapest, 1930. évi április hó 3-án.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter helyett:

Dr. Petri Pál sk.
államtitkár.

745—05 69—1930. szám.

Pályázati hirdetés.

(Közzétetik a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 745—05—40.1930. VII a. számú rendelete alapján.)

Folyó évi július hó 7-től kezdődőleg részint mezőgazdasági szakiskoláknál, részint a turkevei önálló gazdasági népiskolánál négy hetes tanítói gazdasági tanfolyamok rendeztetnek. Ezen tanfolyamokra kizárólag elemi iskolai tanítók vétetnek fel. Előnyben részesülnek azon tanítók, akik valamely gazdasági irányú továbbképző (isméllő) iskolában a gazdasági tárgyak tanítását jelenleg is ellátják a 66.569.1902. számú rendelettel kiadott szervezet 30. §-a értelmében kiadott jogosítvány alapján a gazdasági tárgyakat

tanítják. A felvételi kérelemhez csatolandó a gondnokság, vagy iskolaszék elnöke által kiállított ily irányú igazolvány.

A mezőgazdasági szakiskolánál rendezett tanfolyamokra felvett hallgatók teljes ellátásban részesülnek és részükre megtérítetik az oda- és visszautazással kapcsolatban felmerült vasuti utazási költség, míg az önálló gazdasági népiskolánál rendezett tanfolyamokra felvett hallgatók összes kiadásai (elhelyezési, élelmezési, utazási stb.) fedezésére egyenként 120 (Egyszázhusz) pengő anyagi támogatásban részesülnek.

Ezen tanfolyamokra való felvételért folyamodók kérvényeiket hozzám címezve, legkésőbb **folyó évi május hó 15-ig** a felettes kir. tanfelügyelőhöz nyújtandók be.

A beérkező pályázatok alapján a Földművelésügyi Miniszter Urral egyetértőleg fogom kijelölni azokat, hogy kik osztassanak be mezőgazdasági szakiskoláknál és kik az önálló gazdasági népiskolánál rendezett tanfolyamokra.

Budapest, 1930. évi április hó 3-án.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter helyett:

Dr. Petri Pál sk.
államtitkár.

Kiállítási körlevél.

Felkérem az illetékes iskolák igazgatóit, hogy amint a mezőgazdasági kiállításról a csomagok és állatok megérkeznek, az oda- és visszazárási fuvarlevelek alapján költségeiket foglalják jegyzékbe és hivatalos bélyegző lenyomattal ellátva, a kiadásokat igazoló okmányokkal együtt elintézés végett azonnal küldjék be hozzám. A kifizetések ameddig a rendelkezésünkre álló összegből telik, a beérkezések sorrendjében történnek.

Ha valamelyik kollektió hiányosan érkezett vissza, a hiányokról azonnali értesítést kérek. Ezzel kapcsolatosan megjegyzem, hogy az építész hibájából egyik éjszaka a pavillon tetején az eső becsurgott és a díszítéshez használt színes papír áázva, a körülöttük lévő fehéreneműeket és párnákat megfogta, ezeket a darabokat azonnal vegytisztítóba adtuk, tehát utólag postán küldjük vissza.

A kiskunhalasi iskola kiállított tárgyaiból 4 drb. női-ing, 2 drb. női-nadrág, 3 drb. kombiné, 5 drb. zsebkendő tévedésből valamelyik más iskolának a csomagjába tétetett be, igen kérem, aki megtalálja, sziveskedjék azonnal értesíteni engemet erről.

Gyórfy Géza, Cegléd.

IRODALOM ÉS LAPSZEMLE.

Az önálló gazdasági népiskola.

Írta: BERNEKKER BÉLA.

Csonkahunánknak talán legkevésbé ismert közoktatási intézménye ez a par excellence magyar iskola.

Engedtesse meg azért, hogy az alábbiakban csupán nagy kontúrokban összefoglaljam ezen iskolatípus célját, feladatát, szervezetét s a közvélemény érdeklődését ráirányozhassam a gazdasági népiskolák rendkívül jelentős agrikulturális és népnevelő munkálkodására.

Magyarországon az émi iskolákat kijárt tanulóknak igen csekély hányada megy csak felsőbbfokú iskolákba (Csonka-Biharban pl. 2 százalék), nagyobb része visszatér szülői foglalkozásához s lesz földmives, munkás, iparos vagy kereskedő, részben pedig altiszt és szolgá stb. Ez a magyarázata annak a riasztó elentétnek, mely az alsóbb néprétegek és a középosztály, helyesebben a művelt emberek és a nagy néptömegek között fennáll. Nálunk, épúgy mint Oroszországban volt, ez a szakadék a közműveltség folytonosságában a főoka a társadalmi surlódásoknak, a falu és város ellenségességének, végeredményben az osztályharcra való szítás alapmotívumának. Feltétlenül szükségesnek látszott tehát, hogy a lakosság ezen nagy tömegét e'ö ke'l készíteni leendő életműködésének megismerésére. Így alakultak parallel a kereskedő- és iparostanonciskolákkal az önálló gazdasági népiskolák kb. 30 évvel ezelőtt. Míg azonban az iparosság és kereskedői branche legnagyobb részét a városokban él s így könnyen megvalósítható a tanoncok iskolabajaratása, addig azon sokkalta nagyobb tömegű lakosság gyermekei számára, kik atyjuk terhes hivatásaként a földmives, illetve a földmunkás foglalkozást öröklik osztályrészül rendkívül nehéz és költséges iskolákat felállítani. A gazdálkodást ugyanis a tanteremben csak megtanulni lehet, de elsajátítani és megérteni nem lehet másként, mint gyakorlatilag résztvéve a gazdálkodásban! Ezen a megfontoláson épült ki, mint alapprincípiumon, a magyar önálló gazdasági népiskola rendszere, mely viszonyait tekintve oly sajátosan magyar s meglehetősen elasztikus belső-vezetésénél fogva annyira alkalmazkodik a vidék milieujéhez, hogy legmegfelelőbb, ideálisabb megoldás nálánál alig képze'hető el.

A gazdasági népiskolába köte'ezően a 12-15 éves koru fiúk és leányok járnak, vagyis akik már befejezték é'emi tanulmányaikat, de még nem kezdték meg rendszeresen é'eladatukat. Ezt a kort, a fiatalok fejlődésének kritikus szakaszát, igyekszik kihasználni a modern pedagógia, hogy a már kibontakozott érte'én és a pubertás érze'meinek segítségével egész életre szóló utraivalóval lássa el a falu és város eladdig magára hagyott fiatalóságát.

Ennélfogva a gazdasági népiskola az ország 45 százaléknyi lakosságának, a kiscgazdák, törpebirtokosok, a földmunkások és napszámosok, tehát a szegény, földet turó emberek gyermekeinek életnevelő iskolája.

Mit tanít tehát ez az iskola? A mindenki számára szükséges ismereteken kívül elsősorban hasznos, speciális tudást nyújt a földmives életben való boldogulásra.

A fiukkal megismerteti a növénytermesztés, állattenyésztés alapelveit, elsajátíttatja velük a gyümölcsfatenyésztés, szőlőművelés minden fázisát, megtanítja őket a mezőgazdaság üzemvezetésére, a méhészkedés, a háziipar hasznos és jövedelmező kézségeire. A leánynövéndékek tantárgyai a következők: konyha- és virágkertészet, háztartástan, egészségá'n, csecsemőápolás, baromfi-tenyésztés, szabásvarrás, szövés, kézimunka, vagyis a kulturától távolosó leánykák'ból ügyes gazdasszonyokat, gondos családayákat igyekszik nevelni. Az önálló gazdasági népiskola különleges céljainak megfelelőleg kisebb földterülettel (6-20-80 k. hold) van elátva, melyen a legmodernebb gazdálkodást üzik, szem előtt tartva a vidék éghajlati, talaj és természeti adottságát. A tantermeken kívül tágas munkaterem áll a tanulók rendelkezésére, gyalupaddal, szövőszékekkel s egyéb eszközökkel felszerelve, sok iskolánál van külön főzőkonyha, kamrával a leányok számára, akik az izléses tálalástól kezdve a főzés technikáját, a különböző konzerválási eljárásokat itt tanulják meg nemcsak bemutatás útján, hanem résztvéve is a munkákban. Természetesen itt is érvényesül az egyszerűség, takarékoságra való szoktatás elve az olcsón előállított, falun is elkészíthető menük tanításában. Aki némileg is ismeri népünk étkezési szokásait és higiéne'jét, ismeri e tantárgy szociális fontosságát.

Fontos missziója az iskolának a népies művészet tradícióinak ápolása, ezirányban az izlés és népstílus fejlesztése, idegen motívumok kiküszöbölése.

A konyhakert kezelése, a baromfigondozás, értékesítés a leánytanulók resszortja; a méhes karbantartását, a szőlő- és fűskolabeli munkákat pedig a fiúk bevonásával végzik. A tanulók azonban — tekintettel korukra — csak passzionátus résztvevők a munkában, a gazdasági munkát rendszeresen nem ők, hanem az iskola cselédei és munkásai végzik. A tanulók télen hetenkint kétszer, ősszel-tavasszal pedig csupán egyszer jönnek az iskolába, nehogy esetleges kenyérkeresetükben akadályozva legyenek, mert a két keze dolga után élő nép serdülő gyermekei bizony már résztvesznek az életküzdésben, erejükhez mérten segítve szü'eiknek. Az önként je'ennekezők számára a téli hónapokban külön kosárkötő-, szövő-, varró-, főzőtanfolyamokat szoktak rendezni.

Az önálló gazdasági népiskolák didakto-pedagógiai működésük mellett az okszerű mezőgazdálkodásban is jó példát mutatnak a falusi gazdáknak a kis mintatelepen, ahová nemesített vetőmagért, gyümölcsfákért, szaktanácsért gyakran eljárnak. A magyar ember csak annak szeret hinni, amit láthat s ez a módja annak, hogyan ke'l rést ütni a falu keleti közönyén, minden ambíciót letörő passzivitásán.

Sajnos, ilyen hatásaiban messzi perspektívájú önálló gazdasági népiskola jelenleg csak 53 működik hazánkban s az kb. 14.000 tanulót nevel évenként. Ujabban Klebelsberg Kunó gróf minisztersége alatt kezdték átszervezni a nagyobb létszámú földmives lakossággal bíró falvak tovább-

képző (ismétlő) iskoláit gazdasági irányúvá. Jelenleg ke-
reken 1200 ilyen iskola van 100.000 tanulóval, de az átala-
kítás folyamata még tart. A gazdasági irányú tovább-
képzők az önálló gazdasági népiskolák testvérintézmé-
nyei, küzdőtársai az agrárkultúra elterjesztésében. azon-
ban még szerényebb eszközökkel, kis gyakorló terület-
tel, mostohább működési lehetőségekkel.

A gazdasági népiskolák, a csöndbe, sárba, téli es-
tékbe temetkező faluk s a városok sok kísértésnek kitett
agrárproletariátusának világitó fásorai. Vezetői, tan-
erői ennél fogva a tanítószó kiválasztott, legképzettebb
tagjai. Régebben kitűnő képesítésű tanítók végeztek szak-
tanító, illetve szaktanítónőképzőt, — ma pedig gazdasági
akadémiai végzettség és pedagógiai képzettség kívánatlik
meg ahhoz, hogy valaki a magyar közoktatás eme leg-
problematikusabb ügykörében aktívan működhessen.

A gazdasági népiskola vezetőinek működési köre nem
kicsinyelendő terelem. Az egész nemzeti szervezet fun-

damentuma a földhöz kötött néptömegek stabilitásától
függ. A magyarság szereti földjét, de ahhoz mégis első-
sorban csak mezejét köti. A magyar parasztnak föld-
szeretetét biztosítani, szellemi bázissal: szaktudással alá-
támasztani, a serdülő kor duhajkedvű hangulatait falun
lelki finomsággá nemesíteni, a szegénységet ügyességgel,
izéssel bearanyozni, a népművészetet megmenteni, ez a
gazdasági népiskola sokféle rendeltetésének legkiemelke-
dőbb feleletkomplexuma.

Vallási, társadalmi, köz- és nemzetgazdasági szem-
pontokból pedig munkálkodása szinte pótolhatatlan és
anyagi értékben is febecsülhetetlen. ha azt vesszük szám-
ba, hogy a legfogékonyabb korban az élet választóján
igyezkedik a művelődés és felvilágosítás eszközeivel meg-
tartani a földmives fiatalság lelkiéletét Istennek, egészségét
családjának és hazájának, termelő munkáját pedig a tár-
sadalomnak.

Nemzeti Ujság.

GAZDÁLKODÁS.

Vadrepceirtás mésznitrogénnel.

A különféle gyomnövények, főként a vadrepce
és a repcsényretek, gyors növekedésüknél fogva
nagy károkat okoznak főleg a tavaszi vetésekben,
mint a zabban és árpában. Sokszor oly erőteljesen
és buján fejlődnek e gyomnövények, hogy a ka-
lászásokat fejlődésükben nemcsak visszanyomják, ha-
nem a termést meg is semmisítik.

A vadrepce magja vagy a kellően ki nem tisztított
vetőmaggal kerül a vadrepcementes talajba,
vagy az istállótrágyával s így előfordul, hogy ahol
évekig nem láttak vadrepceirtást, egyszerre csak a tábla
tele van e káros gyommal. Ahol nem gondolnak a
vadrepceirtásra, ott az előző évi tarlóra kipergett
mag a beszántással kerül a talajba, ahol csira-
képeségét több évig megtartja s midőn újabb szántás-
talaj a talaj felső rétegébe kerül — akár több év
mulva is — gyomosít. Ezért feltétlenül szükséges,
hogy a vadrepceirtást, e káros gyomnövényt, rendszer-
esen irtsuk. A gyomlálással, amit roppant nagy költsé-
get igényel, nem érünk el eredményt s ezért inkább
ugy szokták irtani, hogy, amidőn a gyorsan növő
növő vadrepce felül nő a kalászoson, kaszával le-
csapkodják a tetejét. Ez azonban nem tökéletes irtás,
mert az oldalhajtás virágai bőven hoznak magot.

Ujabbán az olajozatlan mésznitrogénnel irtjuk a
vadrepceirtást. Az olajozatlan mésznitrogén nemcsak irt-
ja e nyomokat, hanem a nitrogén tartalma követ-
keztében a kalászosokat erőteljesebb fejlődésre is
serkenti. Az olajozatlan mésznitrogént mindig a har-
matos vagy esőtől nedves növényekre szórjuk ki, de
a kiszórás után boronálni nem szabad. A mésznit-
rogén hatása akkor érvényesül legjobban, ha a ki-
szórás után napos idő mutatkozik. Ne szórjuk ki a
mésznitrogént akkor, ha a kiszórás után esőt vá-
runk. A mésznitrogént akkor kell kiszórni, ha a

vadrepce vagy repcsényretek 2—4, de legfeljebb
6 levélben van. A mésznitrogén e gyomnövények
széles és bolyhos leveleire jutva, a nedvesség foly-
tán feloldódik és ezeket leperzseli, elpusztítja. At-
menetileg esetleg szenved a kalászos is, de ez pár
nap mulva magához tér s a nitrogén hatására erő-
teljes fejlődésnek indul. A mésznitrogén kiszórását
ezért nem szabad későn alkalmazni, hanem mind-
járt akkor, amidőn a gyomnövény már 2—4—6 levél-
ben van. Egy kat. holdra szükséges 60 kg. olajozat-
lan mésznitrogén.

A Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara az
elmúlt évben is állított be vadrepceirtási kísérle-
tetet és határozott eredményeket ért el.

Ahol a vadrepce vagy repcsényretek elszaporodása
mutatkozik, szükségesnek tartjuk, hogy a gaz-
daközönség is kísérletezzék az olajozatlan mésznit-
rogén alkalmazásával. 400 négyszögöl területre szór-
junk ki 15 kg. olajozatlan mésznitrogént s mellette
jelöljük ki ugyancsak 400 négyszögöl, amely ke-
zelés nélkül marad, hogy így megállapíthassuk a
mésznitrogén irtó hatását és alkalmazásának jövedel-
mezőségét.

Az eddig végzett vadrepceirtási kísérletek azt
bizonyítják, hogy az olajozatlan mésznitrogén meg-
felelő időben történő alkalmazásával sikerül ezt a ká-
ros gyomnövényt kiirtanunk, s így az olajozatlan
mésznitrogénnel egyrészt gyomirtást végzünk, más-
részt elősegítjük a növényzet erőteljesebb fejlődé-
sét.

Amidőn a gazdaközönséget felhívjuk e kísérletek
beállítására, egyúttal felkérjük, hogy akik e kísér-
letet végezni fogják, megfigyeléseikről, szerzett ta-
pasztalataikról annak idején értesítsék a Kamarát.

Magyar Róma.

A hussertés tenyésztéséről.

A tenyészállatvásár egy pavillonjában sem látunk annyi vörös cédu'át, mint a hussertésekében. A valamirevaló anyag mind vevőre talál s legtöbb tenyészetnél az otthonmaradottak is e'ő vannak jegyezve. Örömmel tapasztaljuk tehát, hogy hazánk gazdaközönsége növekedő érdeklődéssel fordul a hussertésenyésztés felé. A hussertésenyésztés je'enleg egy kis oázis a mezőgazdasági élet sivatagjában. Az értékesítési lehetőségek emelkedő tendenciát mutatnak, a közel jövő igen szép kilátásokkal kecsegtet. Ne fe'ejtsük el azonban, hogy derűre boru következhetik, ezért ugy szervezzük meg tenyészetünket, hogy annak jövedelmezősége mostohább viszonyok között is biztosítva legyen.

Erre azonban csak egy mód van: a teljesítmények fokozása.

Amint rossz teje'ő tehenekből álló tehenészet r'afizetéssel jár, ugy gyenge teljesítményű kocák gyengén fejlődő ivadékaik sem hozhatnak hasznot. Egy tenyészetben összehasonlították két koca jövedelmezőségét egy éven belüli két fiálás alkalmával. Az összehasonlított két koca közül az egyik a tenyészet legjobb, a másik a leggyengébb egyedé volt. A gyengébb koca teljesítménye is túlhaladta azt a határt, melyet szakemberek még elfogadhatónak tartanak.

A jobbik koca évi mér'lege a következő:

Kiadás: épü'etbér, állat töke- és értéksökkenése, tűz- és állatbiztosítás, állatorvos, ápolás, szoptató koca és szópós malacai által fogyasztott takarmány P 553

Bevétel: 270--274, összesen 564 kg. választási alomsuly á 1.70 P P 956

Tiszta haszon P 405

A gyengébb koca mér'lege:

Kiadás: egyedi takarmányozás miatt előbbinél kevesebb P 485

Bevétel: 155--179, összesen 334 kg. választási alomsuly á 1.70 P P 567

Tiszta haszon P 82

Tiszta haszonkülönbözet P 323

A jobbik koca malacai választás után is sokkal jobban értékesítették a takarmányt, tehát a haszonkülönbözet még fokozódott.

A teljesítmény fontosságára rámutatva, vizsgáljuk meg, hogy mik annak e'őfeltételei.

Első feltétel a jó tenyészanyag.

Ha a tenyészanyag nem hordja magában a teljesítő-képesség csiráját, akkor hiába minden küzködés. Rossz helyen spórol az a tenyésztő is, aki sajnál bizonyos iclázat azért az anyagért, melynek származására nézve biztosítékot nyert. Az a vevő aki a fe'árakkal nem fukarkodik, joggal követelhet biztosítékot a vett anyag származását illetőleg. Itt bontakozik ki szemünk előtt az a rendkívül fontos szerep, ami a hussertésenyésztők Országos Egyesü'etére, mint ellenőrző közegre, vár.

Ha meggondoljuk, hogy elsőrangú tenyészetelekből hány olyan fiatal koca kerü' vágóhidra, amely talán egy koca Augusta vérvonalat volna hivatva fentartani s ezzel szemben hány selejtes, rossz ivadékot nevelő koca van tenyészetben, akkor bátran állíthatjuk, hogy országos érdek az egyesü'etet abba a helyzetbe hozni, hogy nagy fe'adatának megfelelhessen. Bármily lelkiismeretesen és bármily szakérte'emmel bírál kiállításainkon a bíráló bizottság, mégsem szolgálhatja helyes utmutatással a venni szándékozók érdekeit, ha hite'es adatok híján olyan egyedet díjaz, mely esetleg öt-hatos alomból származik, vagy amely ugy nézett ki egy alombeli testvérei között, mint Gulliver a törpék országában.

Aki új tenyészetet kezd, vagy jót vegyen, vagy semmilyen; akinek gyenge teljesítményű anyaga van, az ne sajnálja kihizlálni kocáit s pótolja azokat jobbakkal; akinek pedig jó anyaga van, az ne pihenjen babérjain, hanem gondos sze'ektálással igyekezzék fokozni teljesítményeit. Legnagyobb választási sulyu legegyszerűesebb alomból azokat válassza jövendő tenyészanyagának, melyek néhány hónap alatt a legedzettebbeknek és legjobb takarmányértékesítőnek bizonyu'nak. Kisebb hibáknak ne tulajdonítson túl nagy jelentőséget.

A kanokat természetesen már korábban kell kijelölni, de a kocák kbe'ül 5 hónapos korukig együtt lehetnek a sonka süldőkkel s akkor választhatjuk ki őket, amikor a többi vágóhidra megy. Így hosszabb ideig figyelhetjük meg azokat és nagyobb garanciánk van arra, hogy helyesen választottunk. Meg kell itt jegyezni, hogy a sonka süldőket is igen sokat kell jártni szabad levegőn, mert ez gyarapodásukat egészen minimá'isan befolyásolja és állandó képességüket, minőségüket lényegesen emeli. A sokat mozgó süldő nem ad le abból, ami rárakodott, hanem zsir helyett hussá, izommá változtatja. Így az együtttartás nem vá'hatik a leendő tenyészanyag kárára.

Bármiféle tanszer, taneszköz és laboratoriumi felszerelés a legjobb minőségben és legmértányosabb áron

Fill és Bartuska

laboratoriumi felszerelési-, üvegtechnikai cikkek- és tanszergyárában

szereshető be! Budapest, I., Bertalan-u. 26

Az igazi sportszerű neveléssel pedig az öthónapos kocánál még nem késünk el. Ha tenyészetünk jó hírnevét fenn akarjuk tartani, akkor ne csak magunk számára szelektáljunk, hanem vevőink számára is. Tapasztalat mutatja, hogy igazi reklámot csak megelégedett vevők csinálnak.

Második előfeltétel a jó bánásmód és tisztántartás.

A hussertés köztudomás szerint igényes állat. Az igényesség azonban nem klíma iránt, hanem a bánásmód iránt nyilvánul meg. Zord időjárást elbir, de rossz bánásmód, hanyag tartás hamarosan tönkreteszi vagy legalább is megakadályozza abban, hogy értékes tulajdonságait érvényre juttassa.

A kis malacot már élete legelején kell ellátni azzal a fejlődési energiával, ami későbbi gyors növekedésének feltétele. Mivel azonban a bőven fiatal koca malacai maguktól nem tudnak elrendezkedni, az első napokban állandó dajkálásra szorulnak. Egyenként kell odaadni mind-egyiknek egy-egy csecsbimbót, különben állandó marakodás, az erősebbek túlejlődése, a gyengébb teljes lemaradása, sőt a visítástól állandóan felizgatott koca tej apasztása lesz az eredmény. A nagy testű koca könnyen agyon is nyomhatja fiait, miért is malacolás után néhány napig szopás után el kell venni azokat és kétóránként ismét visszarakni. Ezt az állandó babrálást, a kanász folytonos ki-bejárását azonban csak akkor tűri el nyugodtan a koca, ha bizalommal viseltetik az ápoló ember iránt, ha tudja, hogy csak simogatást, kedveskedő hangot várhat, mivel ütést még sohasem kapott, ordítást sohasem hallott tőle.

Fentiekből következik, hogy csak olyan embert fogadjunk kanásznak, aki szereti az állatokat. Előbb a gazda tanolja meg a hussertés tenyészet alapelveit és tanítsa be az ő kanászát, ne pedig ő tanuljon a kanásztól, aki tudáskosságával több kárt csinál, mint hasznot.

Harmadik előfeltétel a jó elhelyezés.

Csak olyan őt felel meg a hussertésnek, amely tágas, szellős, világos és könnyen tisztán tartható. Régi mangalica ólakban kellő átalakítás nélkül hussertést tartani nem lehet. A fiaztatók minél nagyobbak legyenek, 250-300 kg-os anyák 12-14 malaccal legalább 5 négyzetméter területet igényelnek. Az épület mellett legyen nyitott oldalú nyári hűsítő, tiszta vizű fürdő, közel fekvő hűvelő és csicsókás. Jó elhelyezés mellett félannyi munkaerővel állandóan tisztán tarthatjuk, levegőztethetjük sertéseinket, kifogástalan belső részekkel kerülnek a vágóhoz s nem teszi tönkre malacainkat a fiatal hussertés legnagyobb elcseszése, a bőrkiütés.

Negyedik előfeltétel a helyes takarmányozás.

Az irányelvek a takarmányozásra vonatkozólag a következők:

1. Teljes kifejlődésig annyit kapnak a sertések, amennyit jóízűen megesznek, az elzsírosodást sok mozgattal elhanyagoljuk.
2. A takarmányban a szakkönyvekben előirt emészthető fehérjének maximumát adjuk.
3. Fentieknél egyszerű a megokolása. A jó anyag legkiválóbb tulajdonságát, a nagy fejlődőképességet, az elsőrendű takarmányértékesítést a végletekig ki kell használni.

Mivel sem az eleség mennyiségével, sem az abban

foglalt emészthető fehérjével nem takarékoskodunk, akként csökkenthetjük a takarmány drága voltát, hogy azt szénsavas meszen kívül teljes egészében magunk termeljük. A fehérjeszükségletet részben állati fehérjével, főleg tejjel s növényi fehérjével, borsóval biztosítjuk. Egy töppedt, nagyszemű, tulajdonképeni étkezési borsót termelünk, mely igen nagy termést szokott adni s melynek emészthető fehérje tartalma, az élettani és kísérleti állomás megállapítása szerint 20 százalék és amely ugyanezen megállapítás szerint 25 százalékig az étrendi zavarok veszélye nélkül ehető. Ha olyan abrakból, melynek háromnegyed része árpadara, negyedrésze borsódara, négy és félkilogrammot adunk választott malacok 100 kg. élősúlyára s ehhez 8-9 liter centrifugált tejet, akkor fenti élősúlyra 800-850 gr. emészthető fehérjét tudunk biztosítani. Természetesen here'egelő vagy kaszált here tavasztól őszig könnyebbé teszi a fehérjével való ellátásukat. A növekedéssel mind kisebb lesz az aránylagos fehérjeszükséglet és ennek megfelelőleg mindig kevesebb tej jut bizonyos abrakmennyiségre.

Legnehezebb fe'adat a vemhes koca takarmányozása a malacozás előtt. Nemcsak arra kell ügyelni, hogy a koca túlságos kondícióba ne jusson, mert túlkövér kocának nincsenek jó malacai, hanem arra is vigyázni kell, hogy a kivánt erős kitögyelés gyulladással ne járjon. A vemhesség utolsó napjaiban fogjuk szűkebbre a takarmányt és a legkönnyebben emészthető takarmányokból valóságos diétikus kosztot adjunk a kocának. A malacozás után a koszt fokozatosan emelkedik úgy mennyiségben, mint aránylagos tápértékben, addig a mértékig, amely az egyedileg takarmányozott kocának meg van szabva. Az utolsó pillanatig való mozgattás szintén nagyon fontos

Az egész életben hű barát

SINGER
VARRÓGÉP.

*Kedvező fizetési feltételek.
Alacsony havi részletek.*

SINGER VARRÓGÉP RÉSZV. TÁRS.,
Fióküzlet az ország minden nagyobb városában

malacozás előtt álló kocánál. Ha ilyen módon nagy gondal állandó kondícióba hoztuk a kocát és a tej elválasztás serkentése céljából mindent elkövettünk, akkor bizalommal tekinthetünk a jó teljesítményű malac nevelése elé. Mire túl van a koca a malacozás utáni rekonvaleszcencián, malacai néhány napos sulygyarapodásából már következtethetünk az anyánál levő tejmenyiségre és megállapíthatjuk a neki járó takarmányt. A rendkívüli tejmenyiséget produkáló koca takarmányát természetesen sokkal magasabbra kell szabnunk, mint azt a szakkönyvek általános nyugati kocáknál előírják. Vonatkozik ez elsősorban az emészthető fehérjemennyiségekre. Abból kell kiindulnunk, hogy egy liter kocatej képződéséhez 400 gr. keményítőérték és 80 gr. emészthető fehérje szükséges, a létfenntartó szükséglet pedig 1 kg. keményítő érték és 150 gr. emészthető fehérje. Szakkönyvek szerint egy átlagos nyugati fajtájú koca naponta cca 4 liter tejet ad. Egy ilyen koca, ha közepes eredményt veszünk, 28 nap alatt cca 35 kg.-mal növeli malacai súlyát. Ha már most egy olyan kocánk van, amely pl. ezidő alatt 70 kg.-al növeli malacai súlyát, akkor feltehető, hogy kétszer annyi tejet produkál, mint az előbbi. Számításunk következőképpen alakul:

Az átlagos koca szükséglete létfenntartásra 1 kg. keményítőérték és 150 gr. emészthető fehérje 4 liter tejért 1.6 keményítőérték és 300 gr. emészthető fehérje, összesen 2.6 kg. keményítő érték és 450 gr. emészthető fehérje. A jó koca ezenfelül napi négy liter többletet 1.6 kg. keményítőérték és 300 gr. emészthető fehérje többletet igényel, tehát összes napi szükséglete 4.2 kg. keményítőérték és 750 gr. emészthető fehérje. A példának felhozott koca körülbelül 60 százalékkal több tápértéket igényel, mint az átlagos teljesítményű. A koca tejének mennyiségét a malacok fejlődésének megfigyelése és az alom-

suly gyakori mérlegelése után állapítjuk meg. Ugy a szoptató koca, mint a szopós malacok mérszükségletét szintén rendkívüli teljesítményhez szabva, állapítjuk meg, de tekintettel arra, hogy a túlzott mérszadagolás is káros lehet, ne resteljük a fáradságot és pontosan számítsuk ki az adott e'eség mérsz tartalma és mérszükséglet közti különbséget. A 4-5 hetes szopós malacok szemes árpán kívül már fölözött tejbe áztatott darát kapnak és a szoptatás vége fe'é már annyira hozzálátanak a külön eleséghez, hogy az e'választás meg sem érzik. Választás után a fölözött tej mennyiségét is emeljük, hogy a hiányzó anyatej pótoltsék. A fölözött tejjel rendelkező tenyészetek a malac felnevelésénél előnyben vannak, de csakis akkor, ha a legnagyobb gonddal ügyelnek a tej tisztaságára, friss voltára és kellő hőfokára. Hanyag kezeléssel több kárt, mint hasznot je'ent ez a legtermészetesebb, legizletesebb takarmány.

Ha e'érkeztünk a sikeres választáshoz, akkor munkánk legnehezebb részén túl vagyunk. A nagy választási sulyu életérős malac bámulatosan gyorsan fejlődik tovább és ezáltal nem a nagy gyarapodás elérése művészet, hanem az, hogy a gyors gyarapodás mellett kellő minőséget érjünk el.

Amint látjuk, a hussertéstenyésztés biztos rentabilitását csak úgy érhetjük el, ha teljesítőképességre dolgozunk. Ennek e'őfeltétele pedig jó tenyészanyag, gyöngéd bánásmód és tisztántartás, jó elhelyezés és végül helyes takarmányozás. Ha ezek közül egy is hiányzik vagy nem mintaszerű, akkor a siker elmarad. Ne fogjunk tehát hussertéstenyészethez, ha nem érzünk kedvet az ügyszöz és szeretetet állataink iránt.

A nemes hussertés megkívánja, hogy állandóan rajta nyugodjon a gazda szeme.

Egységes gazdafront.

Irta: KEGLOVICH JÁNOS kisbirtokos.

Az agrárjellegű lapokban, valamint a gazdafel-szólalásokban és nyilatkozatokban minduntalan szó esik a bűvös varázsu »egységes gazdafront«-ról, de amilyen sokat beszélnek és hallunk róla, épp olyan távol állunk annak megvalósulásától. Ez a szomorú valóság!

Pedig, ha valaki fanatikusa ennek az eszmének, az én vagyok, mert hitem és meggyőződés, hogy mai sulyos helyzetünkben csak egy »egységes gazdafront« megteremtése vezethetne ki, egy átfogó gazdaságpolitika menthetne meg. Meggyőződés, hogy a mai sulyos gazdabajoknak 100 százalékban mi vagyunk az okai, a mi szervezetlenségünkkel, széjelhuzásunkkal, jóllehet e nagy hibánkért a felelősség nem minket terhel kizárólag.

Ha lett volna gazdafront, úgy lenne erőteljesebb gazdapolitika is, mely, ha kell, az erősebb jogán kényszeríti ki a magyar faj és nemzet fenntartó elemé, az állam gerincét alkotó gazdatársadalmi réteg jogos és méltányos érdekvédelmét minden vonat-

kozásban.

Sajnos, ma sem egységes gazdafront, sem átfogó gazdaságpolitika nincs. Pedig ezt a gazdafrontot könnyen meg lehetne csinálni és életrekelteni. Nekem volt alkalmam különböző időszakokban és más-más célkitűzéssel gazdafrontot teremteni és csodálatosképpen mindig eredménnyel, de amikor a tömörülés már életképes tényező kezdett lenni, akkor jött a bomlasztás, de sohasem önmagától, hanem »bizonyos tényezők« beavatkozására.

Ide vonatkozólag bizonyítékokkal is szolgálhatnék, hogy csak egy egyszerű községi mezőgazdasági bizottság példás működése és törvényadta jogainak helyes alkalmazása, a község gazdatáborának egybetömörítése, a gazdaérdekek köteleességszerű megvédése miként váltott ki elgáncsolást »bizonyos tényezők«-től. Mert bizony ma hamarosan megkapja a lelkes gazdavezér a »lázító«, »izgató«, »felforgató« jelzöt! Ennek pedig a mai viszonyok között nem szivesen teszi ki magát közérdekből senki.

Hasonló a helyzet nagyobb vonatkozásban is.

Mennyivel más a nemzetközi szocialista vezérek helyzete! Minden meghurcoltatás, minden gáncsvetés és esetleges üldözés ajánlólevél nekik a párttitkári, pártvezéri ranglétrához. No és ott van a szervezés céljait szolgáló titokzatos anyagi erőforrás! — Hol vannak ezzel szemben az »egységes gazdafront« Széchenyi Istvánjai, Zichy Nándorjai, akik nemcsak szívüket és eszüket áldozták egy-egy nagy cél érdekében, hanem erszényüket is. Enélkül nem könnyű frontot csinálni!

Hiányzik az egységes gazdafront megteremtéséhez a megfelelő propagandaszerv is, amely úgy a mezőgazdasági kamaráknál, mint a többi gazdaérdekvédelmi szerveknél a gazdaegyesülés erőforrásának volna tekintendő.

Mik tehát röviden a gazdaszervezés főkéllékei?

1. A különböző hatóságok jóindulatu támogatának feltétlen biztosítása politikai, közigazgatási és társadalmi vonatkozásban.

2. A megfelelő speciális propagandarendszer kiépítése az összes gazdaérdekvédelmi szervek mellett.

3. Egy »szervezési lap« megteremtése közadakozásból, önkéntes adókból és a gazdaérdekvédelmi szervek és intézmények támogatása.

4. A megszervezendő tömeg: adva van!

A gazdafront Jeremiásai ne sírkozzanak, hogy a gazdatársadalmat, különösen a falu népét nem lehet összetartásra bírni, hogy a »turáni átok« veri a magyart, hogy a széthuzás a magyar gazda boldogulásának a kerékkötője. Nem! Aki ezt állítja, nem ismeri a saját fajtáját és nem ismeri különösen a falu népét.

Allítom, hogy a magyar gazdatársadalom megértette az idők szavát! A magyar szántóvető igenis

hallgat az őszinte szóra, hallgat a becsületes vezetőkre, hisz az igaz prófétáknak, de ma már nem egy üres, hangzatos jelszavak után, nem dől be szóvirágos szónoklatoknak, nem csábitják el bájos szírehangok, nem megy hamis proféták után és ez az erénye is egyszersmind. Igéretekkel, kopott jelszavakkal, üres biztatásokkal többé meg nem fogható! Ő már tetteket vár, jöjjenek tehát a tettek emberei, legyen adva a szervezéshez az előbb említett három kellék és akkor nem lesz üres jelszó az egységes gazdafront, hanem élő és hatalmas erejű valóság!

En, mint a gazdamozgalmak szürke közkatonája, a Faluszövetség propaganda pákáját szeretném minden gazdatársamnak emlékezetébe idézni, amelyben egy áradó folyó elöntéssel, megszeméltetés fenyegeti a falu termést ringató határát és egy izmos magyar gazda dacol a vészes elemmel, a tajtékzó árral, kiáltván: »Gátra magyarok!«

Gátra magyar gazdatársaim, mert az ár elsodor bennünket! Itt a veszély és e pillanatban mégis hinni akarom, hogy meglesz az egységes gazdafront! Lesz feltámadás! Gátra magyarok!

Kiskunhalas Helyi Értesítője Lapvállalat-nyomda, Molnár-utca 2. sz.

KÉSZIT:

Könyveket, havi és heti folyóiratokat, hírlapokat, üzleti könyveket, közigazgatási nyomtatványokat, táblázatokat, lakodalmi és bál meghívókat, névjegyeket, gyászjelentéseket a legszebb kivitelben, a legolcsóbb árban.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainkhoz. Lapunk szerkesztését minden hó 20. napján zárjuk. Az ennél későbbben beérkezett közleményeket csak sürgős és fontos esetekben tudjuk a munkában levő számban közölni. Képeket lapunkban rendszerint levelezőlap nagyságban közlünk. Egy ilyen nagyságú klisé - mely levelezőlapok nyomására is kiválóan alkalmas - 15 pengőbe kerül és az a beküldő tulajdona marad. A fényképeket vagy más képeket a szerkesztőséghez, a klisé árát pedig az egyesület pénztárába kérem beküldeni. Az igazgató urakat különösen kérem, hogy lapunkat iskoláiknál történt fontos eseményekről - hacsak röviden is - értesíteni sziveskedjenek.

B. B. Berettyóújfalú, B. B. Déd: s, B. J. Csanádpalota, v. P. A. Végegyháza. Beküldött cikkekért hála köszönet. Amely cikkek a jelen számból kimaradtak, a júniusi számban sorra kerülnek. Üdvözlet!

B. F. Szegedalsóközpont, K. K. Fegyvernek, K. J. Dunaföldvár, P. F. Szekszárd, Z. R. Csongrád. A tudósításért fogadjátok köszönetemet. A sikeres tanfolyamokhoz gratulálok. Példáitok igazán követésre méltók.

M. S. Mezőtúr. Budapesti tanulmányutadról szóló kedves sorokat szívesen leközöltem. Várom a kilátásba helyezett »hálcikket«, mert igazán érdekes dolog lehet, hogy miképen oldotta meg a sárréti magyar meg az a bizonyos néni a szaktanítói cím-kérdést, amit mi harminc év alatt oly sokan nem tudtunk megoldani.

B. B. Berettyóújfalú. A »Nemzeti Ujság«-ban megjelent cikked lemásolásáért ne haragudj. Nem tudtam ellenállani, hogy le ne közöljem, mert benne van a gazdasági népoktatás egész programja, amit még oly sokan nem ismernek. Máskor is szívesen látalak.

A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által engedélyezett

gazdasági tankönyvek

az 1930—31. tanévre.

	Miniszteri engedélyezés száma:
<p>ABONYINÉ KERESZTURY MARGIT: Önálló gazdasági népiskolai és osztott gazdasági továbbképző iskolai <i>Olvadó és tankönyv</i> leányiskolák I., II., III. osztálya számára</p> <p style="text-align: right;">63.986/1926—IIIa</p> <p style="text-align: left;">Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom oszál számára egyetlen kötetbe füzve szállítjuk.</p>	
<p>UJLAKI VILMOS—VARGA MÁRTON: Önálló gazdasági népiskolai és osztott gazdasági továbbképző iskolai <i>Olvadó és tankönyv</i> fiúiskolák I., II., III. osztálya számára</p> <p style="text-align: right;">61.458/1928—IIIa</p> <p style="text-align: left;">Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe füzve szállítjuk.</p>	
<p>HÜBNER JÓZSEF: <i>A kisgazda könyve</i>. Tankönyv gazdasági továbbképző iskolák I., II., III. osztálya számára</p> <p style="text-align: right;">44.111/1927—IIIa 55.256/1928—IIIa 884-05/176-1929-IIIa</p> <p style="text-align: left;">Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe füzve szállítjuk. <i>Tájékoztató és tanmenet</i> minden kötethez kivánságra díjtalanul kapható.</p>	
<p>TÓTH MIHÁLY: <i>Bízakalász</i>. Gazdálkodó ifjak, leányok könyve I., II., III. osztály számára</p> <p style="text-align: right;">55.255/1928—IIIa 84.501/1928—IIIa 884-05/106-1929-IIIa</p> <p style="text-align: left;">Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe füzve szállítjuk. <i>Tananyagbeosztás</i> az I—III. osztályokról kivánságra díjtalanul kapható.</p>	

Tankönyvjegyzék, árjegyzék, bevezetés céljából kívánt tiszteletpéldányok megküldését sziveskedjék bizalommal tankönyv-osztályunktól levelezőlapon kérni.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet

Budapest, IV., Egyetem-u. 4